Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
P. CRUZ VILLALÓN
представено на 25 юни 2015 година [1]

Дело C-32/14

Erste Bank Hungary Zrt.
срещу
Attila Sugár

(Преюдициално запитване, отправено от Fővárosi Törvényszék (Унгария)

„Защита на потребителите — Неравноправни клаузи в договорите между продавачите или доставчиците и потребителите — Директива 93/13/ЕИО — Членове 6 и 7 — Преценка на неравноправните договорни клаузи — Подходящи и ефективни мерки за преустановяване на употребата на неравноправните клаузи — Принудително изпълнение на нотариалните актове, съдържащи договор — Отбелязване от нотариус, че актът подлежи на изпълнение — Задължения на нотариуса — Служебно разглеждане на неравноправните клаузи — Съдебен контрол — Принципи на равностойност и ефективност“

1. Възлага ли Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори [2] на нотариусите, когато те играят основна роля при принудителното изпълнение на договори, сключени между продавачи или доставчици и потребители, специални задължения относно контрола върху неравноправните договорни клаузи, аналогични на тези, които съгласно сегашната обилна практика на Съда са възложени на националните съдилища?

2. Такъв е по същество главният и нов проблем, поставен с двата преюдициални въпроса, отправени до Съда по настоящото дело. С това последното се различава от многобройните дела, разглеждани през последните години от Съда, по-специално по запитвания на унгарските [3] или испанските [4] съдилища, които е трябвало да се произнесат относно съвместимостта на националната правна уредба с изискванията по-специално по членове 6 и 7 от Директива 93/13.

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 95, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273 и поправка в ОВ L 293, 2014 г., стр. 59.

3 — Вж. по-специално решения Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350), VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659), Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242), Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88), Jőrös (C-397/11, EU:C:2013:340), Kásler и Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282) и Baczó и Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88) и определение Sebestyén (C-342/13, EU:C:2014:1857).

4 — Вж. по-специално решения Océano Grupo Editorial и Salvat Editores (C-240/98—C-244/98, EU:C:2000:346), Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675), Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615), Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279), Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099), Unicaja Banco и Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 и C-487/13, EU:C:2015:21), както и определение Banco Popular Español и Banco de Valencia (C-537/12 и C-116/13, EU:C:2013:759).

I – **Правна уредба**

A – *Правна уредба на Съюза*

3. Член 6, параграф 1 от Директива 93/13 гласи:

„Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи“.

4. Член 7, параграф 1 от Директива 93/13 предвижда:

„Държавите членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите, съществуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици“.

Б – *Национална правна уредба*

5. Различните разпоредби от националното право, които са от значение за спора по главното производство, се съдържат в Закон № IV от 1959 г. относно Гражданския кодекс [5], Закон № III от 1952 г. за създаване на унгарски Гражданскопроцесуален кодекс [6], Закон № LIII от 1994 г. за принудителното изпълнение по съдебен ред [7] и накрая, Закон № XLI от 1991 г. за нотариусите [8].

1. Граждански кодекс

6. Член 209 от Гражданския кодекс предвижда:

„1) Общите условия в потребителските договори, както и условията в тези договори, които не са индивидуално договорени, са неравноправни, когато в нарушение на изискването за добросъвестност и справедливост едностранно и неоснователно определят договорните права и задължения на страните в ущърб на страната, която не е формулирала условията на договора.

2) Когато се установява дали дадена клауза е неравноправна, трябва да бъдат разгледани всички обстоятелства, които са били налице и са довели до сключването на договора, както и вида на договорената услуга и връзката на тази клауза с други договорни клаузи или с други договори.

3) Със специална правна норма могат да бъдат определяни клаузи в потребителските договори, които са неравноправни или се считат за такива до доказване на противното“.

7. Член 209/A от Гражданския кодекс гласи:

„1) Ощетената страна може да оспорва неравноправните клаузи, които са включени в договора под формата на общи условия.

5 — Наричан по-нататък „Граждански кодекс“.

6 — Наричан по-нататък „Гражданскопроцесуален кодекс“.

7 — Наричан по-нататък, „Закон за принудителното изпълнение по съдебен ред“.

8 — Наричан по-нататък „Закон за нотариусите“.

2) Неравноправните клаузи в потребителски договор, които са включени в него под формата на общи условия и са предварително и едностранно определени от продавача или доставчика, без да са договорени индивидуално, са нищожни. Позоваване на нищожността е възможно само в интерес на потребителя“.

2. Гражданскопроцесуален кодекс

8. Член 366 от Гражданскопроцесуалния кодекс гласи:

„Ако в рамките на производство за принудително изпълнение по съдебен ред не е възможно прекратяване или ограничаване на изпълнението в съответствие с членове 41 или 56 от Закон [...][за] принудителното изпълнение по съдебен ред [...], длъжникът, който счита, че изпълнението го уврежда, може да иска срещу взискателя да бъде образувано съдебно производство за прекратяване или ограничаване на изпълнението“.

9. Член 369 от Гражданскопроцесуалния кодекс предвижда:

„Може да бъде образувано производство за прекратяване или за ограничаване на изпълнението, започнало въз основа на нотариален акт, съдържащ отбелязване, че същият подлежи на изпълнение, или на еквивалентно изпълнително основание, ако

a) задължението, чието изпълнение се иска, не е възникнало законосъобразно;

b) задължението е погасено изцяло или отчасти;

c) взискателят е дал отсрочка за изпълнение на задължението и поради това крайният срок за изпълнение не е настъпил;

d) длъжникът се позовава на задължение, което може да бъде предмет на приспадане“.

10. Член 370 от Гражданскопроцесуалния кодекс гласи:

„Съдът, който разглежда производството за прекратяване или ограничаване на принудителното изпълнение, може да постанови спиране на принудителното изпълнение“.

3. Закон за принудителното изпълнение по съдебен ред

11. Законът за принудителното изпълнение по съдебен ред предвижда, че разпореждането за принудителното изпълнение на определено вземане може да бъде издадено от съд или от нотариус. Член 224/A от него гласи:

„Когато нотариусът трябва да издаде разпореждане за принудително изпълнение, той прилага настоящите разпоредби, адаптирани по следния начин:

a) под „съд, който издава разпореждането за принудително изпълнение“, се разбира нотариусът; под „решение, издадено от съда, с което се разпорежда принудително изпълнение“, се разбира решение, взето от нотариуса [...]“.

12. Съгласно член 13 от Закона за принудителното изпълнение по съдебен ред:

„1) Може да бъде издадено изпълнително основание, ако подлежащото на изпълнение решение:

a) съдържа вземане (парична сума),

b) е окончателно или подлежи на предварително изпълнение и

c) срокът за доброволно изпълнение е изтекъл […]“.

13. Член 23/C от Закона за принудителното изпълнение по съдебен ред гласи:

„1) Нотариусът, изготвил нотариално заверен документ, може да направи отбелязване в него, че подлежи на изпълнение, ако документът съдържа:

a) поемане на възмездно или на едностранно задължение;

b) името на кредитора и на длъжника;

c) предмета, размера и основанието на задължението,

d) начина и срока за изпълнение.

2) Ако задължението е постановено в зависимост от дадено условие или срок, неговата изпълняемост изисква нотариално удостоверяване, че условието е налице или че е настъпил крайният срок. […]

5) Изпълнението може да бъде осъществено въз основа на този член, ако задължението, съдържащо се в нотариално заверен документ, може да бъде предмет на принудително изпълнение по съдебен ред и срокът за доброволно изпълнение е изтекъл.[…]“.

14. Съгласно член 31/E, параграф 2 от Закона за принудителното изпълнение по съдебен ред:

„2) Нотариалното производство, в качеството си на гражданско производство без състезателен характер, има същите правни последици като съдебното производство. Решенията на нотариуса имат същото правно действие като решенията на районните съдилища“.

15. Член 211, параграф 2 и член 212, параграф 1 от Закона за принудителното изпълнение по съдебен ред гласят:

„Член 211

[…]

2) Ако в противоречие на закона съдът направи отбелязване, че даден документ подлежи на изпълнение, той трябва да заличи отбелязването. […]

Член 212

1) Съдът, който разпорежда принудителното изпълнение, може във всеки момент, по почин на страните или въз основа на доклад на съдебния изпълнител, или служебно да оттегли заповедта за изпълнение, или да заличи отбелязването, че даден документ подлежи на изпълнение.[…]“.

II – **Факти в основата на спора по главното производство**

16. На 18 декември 2007 г. взискателят по главното производство Erste Bank Hungary Zrt.[9] и длъжникът по главното производство г-н Attila Sugár[10] сключват договор за ипотечен кредит под формата на нотариален акт, по силата на който първият отпуска на втория кредит в размер на 30 687 CHF, предназначен за закупуване на жилище.

17. На основание на този договор на 19 декември 2007 г. длъжникът подписва нотариално заверена декларация за поемане на задължение, която предоставя на Erste Bank правото, от една страна, да развали договора за кредит в случай на неизпълнение на договорните задължения на длъжника и от друга страна, да пристъпи към събиране на дълга, произтичащ от договора, въз основа на удостоверение за неговия окончателен размер, изготвено от самата банка, след като нотариусът извърши отбелязване върху отделните актове, че подлежат на изпълнение.

18. Тъй като длъжникът не е изпълнил задължението си да плати, Erste Bank, от една страна, разваля договора и от друга страна, иска да се извърши отбелязване, че актът подлежи на изпълнение по отношение на длъжника. Тъй като законовите изисквания са изпълнени, на 13 декември 2011 г. нотариусът уважава искането.

19. На 5 юни 2013 г. длъжникът иска от нотариуса да заличи отбелязването, направено върху нотариалния акт, съдържащ договора за кредит, че същият подлежи на изпълнение, като изтъква, че в него са включени неравноправни клаузи и не са взети предвид законовите разпоредби, които уреждат потребителските кредити.

20. На 13 юни 2013 г. нотариусът отхвърля това искане. Той констатира, че актът съдържа поемането на едностранно задължение, имената на кредитора и на длъжника, размера и основанието на задължението, както и начина и определения за тази цел срок за изпълнение, че изпълнението на условието и датата на последното са нотариално удостоверени и че на 13 декември 2011 г. в акта е направено отбелязване, че подлежи на изпълнение. Нотариусът уточнява също, че нотариалното производство има охранителен характер и че той няма право да се произнася по спор между страните относно клаузите на договора или относно законосъобразността на неговото разваляне, защото тези въпроси са от изключителната компетентност на съдилищата. Изтъква също, че следва да удостовери единствено, че кредитодателят е развалил договора, като страните могат да оспорят договорните разпоредби пред съд, а също така разполагат с допълнителната възможност да образуват производство за ограничаване или за прекратяване на принудителното изпълнение.

21. При това положение длъжникът подава жалба до запитващата юрисдикция, с която иска решението на нотариуса да бъде отменено и да бъде заличено отбелязването, че актът подлежи на изпълнение. Той оспорва квалифицирането си като длъжник и твърди, че нотариусът, удостоверявайки дълга, е удостоверил неравноправни договорни клаузи и погрешни данни. Длъжникът смята, че към момента на изготвяне на нотариалния акт, с който се удостоверява дългът, нотариусът е трябвало да забележи, че договорът съдържа нищожни клаузи. Той оспорва също, че нотариалната заверка дава основание за отбелязване, че актът подлежи на изпълнение, след като това отбелязване се извършва по искане на кредитора и единствено на основание на счетоводни данни, предоставени от него. Ето защо според него отбелязването, че актът подлежи на изпълнение, съставлява злоупотреба с право, тъй като подчинява едностранно изявление на взискателя на обстоятелство, чието разглеждане е възможно само в състезателно производство.

9 — Наричан по-нататък „Erste Bank“.

10 — Наричан по-нататък „длъжник“.

III – **Преюдициални въпроси и производство пред Съда**

22. При тези обстоятелства Fővárosi Törvényszék (столичен апелативен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните два преюдициални въпроса:

„1) Съответства ли на член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО производство на държава членка, съгласно което при неизпълнение от страна на потребителя на задължение, поето по силата на акт, надлежно изготвен от нотариус, сключилата договор с потребителя страна може да претендира посочена от нея сума посредством т.нар. отбелязване, че документът подлежи на изпълнение, без да е необходимо да провежда състезателно съдебно производство, в което би могъл да бъде разгледан неравноправният характер на клаузите на договора, служещ за основание на отбелязването?

2) Може ли в рамките на посоченото производство потребителят да иска заличаване на вече направеното отбелязване, че документът подлежи на изпълнение, изтъквайки, че не е разгледан неравноправният характер на договорните клаузи, служещи за основание на отбелязването, при положение че съгласно решение по дело C-472/11 [Banif Plus Bank, EU:C:2013:88] в рамките на съдебно производство съдът следва да уведоми потребителя за неравноправните клаузи, чието наличие е установил?“.

23. Писмени становища представят унгарското правителство и Европейската комисия. Erste Bank, унгарското и германското правителство, както и Комисията участват и в откритото съдебно заседание на 5 февруари 2015 г. Германското правителство уточнява, че желае да участва в съдебното заседание, тъй като в германското право съществува производство, аналогично на това в унгарското право.

IV – **По преюдициалните въпроси**

A – *Представените на Съда становища*

24. Според унгарското и германско правителство Директива 93/13 допуска производство по отбелязване, че даден акт подлежи на изпълнение, което има характеристики като тези на разглежданото в главното производство. За разлика от това Комисията е на напълно обратното становище.

25. Унгарското правителство, след като припомня съответната практика на Съда и представя основните характеристики на разглежданото в главното производство опростено нотариално производство по принудително изпълнение, изтъква по същество, че независимо дали се осъществява от самите нотариуси или от националните съдилища, това производство не изключва напълно контрола върху неравноправните клаузи.

26. Преди всичко действително Законът за нотариусите задължава последните при съставянето на нотариален акт да следят за съответствието със закона и за неравноправния характер на отделните клаузи от правното действие, което се съдържа в него.

27. От друга страна, дори производството за заличаване на отбелязването за подлежащ на изпълнение акт, чиято цел е единствено да позволи осъществяването на контрол за законосъобразност върху производството за отбелязване, че актът подлежи на изпълнение, да изключва всякакъв контрол за действителност на договорните клаузи, за потребителя остава възможността, от една страна, да образува съдебно производство за установяване на

недействителността на договора, независимо дали е поискано неговото принудително изпълнение, и от друга страна, да се позове на недействителността на договора в рамките на производство за ограничаване или прекратяване на принудителното изпълнение (член 369 от Гражданскопроцесуалния кодекс).

28. В рамките на тези производства националните съдилища могат и трябва да осъществяват контрол върху неравноправния характер на договорните клаузи или на общите договорни условия и при спазване на член 163 от Гражданскопроцесуалния кодекс и в съответствие с практиката на Kúria (Върховен съд на Унгария)[11], да установят служебно случаите на явна нищожност, които могат да се констатират въз основа на наличните доказателства.

29. По този начин унгарският режим постига справедлив баланс между, от една страна, гаранцията за успешно постигане на целите на Директива 93/13 и от друга страна, запазването на целите и на спецификата на нотариалното производство, без да става невъзможно или прекалено трудно за частните лица да упражняват правата си.

30. Германското правителство, което уточнява, че отбелязването на нотариуса, че актът подлежи на изпълнение, съществува в германското право, изтъква в хода на заседанието, че член 7 от Директива 93/13 налага съществуването на подходящи мерки за неутрализиране на неравноправните договорни клаузи, което не включва задължително служебен контрол. Тъй като националните производства за принудително изпълнение попадат в обхвата на националната процесуална автономия, при условие че се спазват принципите на равностойност и ефективност, запитващата юрисдикция е длъжна да изследва дали разглежданите национални разпоредби, анализирани в техния контекст, като се държи сметка за всички съществуващи способи за защита, могат да направят невъзможно или изключително трудно за потребителите да упражнят правата си, произтичащи от Директива 93/13.

31. В тази рамка следва да се държи сметка за главната мисия на нотариуса така, както тя е определена в националния закон, както и за възложените му задължения за контрол, за конкретните условия, при които е извършено отбелязването върху нотариалния акт, че актът подлежи на изпълнение, и за условията за съдебен контрол върху принудителното изпълнение.

32. В това отношение германското правителство уточнява, че Съдът е приел, независимо от обстоятелството, че Директива 93/13 налага в споровете между продавач или доставчик и потребител позитивна, външна спрямо страните по договора намеса на сезирания с такива спорове национален съд, че спазването на принципа на ефективност не може да доведе до цялостно заместване на пълната пасивност в процеса на съответния потребител[12].

33. За разлика от това Комисията, която предлага отговор на всеки един от въпросите смята, че Директива 93/13, както я тълкува Съдът, не допуска унгарската правна уредба.

34. В отговор на първия въпрос и като се позовава основно на решение Banco Español de Crédito[13], тя изтъква, че членове 6 и 7 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба на държава членка, която предвижда, че нотариусът може да състави акт, годен да се изпълнява принудително, въз основа на договор за кредит във формата на нотариален акт, без да прецени неравноправния характер на отделните клаузи на договора.

11 — Унгарското правителство се позовава в това отношение на становища № 2/2010 от 28 юли 2010 г. и № 2/2012 от декември 2012 г.

12 — Решение Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 56).

13 — C-618/10, EU:C:2012:349.

35. Преди всичко нотариусът трябва да може в момента на отбелязването върху нотариалния акт, включващ договора, че той подлежи на изпълнение, да прецени, ако се налага служебно, неравноправния характер на договорните клаузи, при положение че разполага с всички необходими правни и фактически обстоятелства за тази цел, какъвто е обичайният случай, и да уведоми страните за това.

36. В това отношение тя отбелязва, че докато съгласно член 31/E, параграф 2 от Закона за принудителното изпълнение по съдебен ред нотариалният акт с отбелязване, че същият подлежи на изпълнение, има същото действие както решението на местния съд, в рамките на принудително изпълнение нотариусът може да провери единствено спазени ли са изискванията, установени в член 23/C, параграф 1 от Закона за принудителното изпълнение по съдебен ред. Следователно потребителят може да използва защитата на законовите разпоредби относно договорните клаузи само ако образува производство по прекратяване или ограничаване на принудителното изпълнение на основание член 369 от Гражданскопроцесуалния кодекс, като в такъв случай сезираният съд може да спре принудителното изпълнение.

37. В съдебно заседание Комисията уточнява също, че това задължение на потребителя да сезира съда, за да оспори определена неравноправна клауза, не съответства на принципа на ефективност. От друга страна, тя добавя, че ако нотариусът е уведомен от национален съд за подадена от потребителя жалба, той трябва да може да спре производството за отбелязване, че актът подлежи на изпълнение.

38. Нотариусът трябва да може също при изготвянето на нотариалния акт, включващ договора, да прецени служебно, с оглед на възложените му по силата на Закона за нотариусите задължения за предоставяне на съвет, неравноправния характер договорните клаузи и по този начин да допринесе за осъществяване на целта на член 7 от Директива 93/13.

39. В отговор на втория въпрос и като препраща в това отношение към решение Banif Plus Bank[14], Комисията изтъква, че ако нотариусът трябва да преценява служебно в хода на принудителното изпълнение неравноправния характер на договорните клаузи, които са в основата на нотариалния акт, потребителят трябва a fortiori да може да поеме инициативата да оспори нотариалния акт, подлежащ на принудително изпълнение, и да поиска заличаване на отбелязването, че актът подлежи на изпълнение, с мотива че нотариусът не е преценил неравноправния характер на договорните клаузи.

Б – *Моят анализ*

40. По същество с първия си въпрос запитващата юрисдикция пита дали член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като тази в главното производство, позволяваща на нотариуса, който надлежно е изготвил нотариален акт във връзка с договор между продавач или доставчик и потребител, да направи върху този акт отбелязване, че същият подлежи на изпълнение, и по този начин да започне, без да е необходимо да се провежда състезателно съдебно производство и без да се осъществява никакъв предварителен контрол върху неравноправния характер на договорните клаузи, принудително изпълнение на договора по отношение на потребителя, който не е изпълнил задълженията си.

14 — C-472/11, EU:C:2013:88.

41. С втория си въпрос тя също пита дали с оглед на решение Banif Plus Bank [15] Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като тази в главното производство, която не дава възможност на потребителя да поиска заличаване на отбелязването, че актът подлежи на изпълнение, направено върху нотариален акт във връзка с договор с продавач или доставчик, позовавайки се на липсата на предварителна преценка на неравноправния характер на договорните клаузи.

42. За да се степенува правилно смисълът на тези два въпроса, следва да се започне от точното описание на двойната намеса на нотариуса в рамките на разглежданата в главното производство процедура по отбелязване, че актът подлежи на изпълнение, като и в двата случая — към момента на извършване на самото отбелязването по искане на кредитора или към момента на евентуалното му заличаване по искане на длъжника — се осъществява стриктно формален контрол.

1. Двойната намеса на нотариуса в рамките на производството по отбелязване, че актът подлежи на изпълнение

43. Унгарският закон установява много конкретно опростен или олекотен механизъм на принудително изпълнение на договорните задължения, който се основава върху двойната намеса на нотариусите, като в същото време създава приоритетност при упражняване на съответните правомощия от страните по договора. По този начин той позволява на банка, която, както в случая по главното производство, е сключила договор за ипотечен кредит с частно лице и се е обърнала към нотариус, който да изготви нотариален акт, съдържащ признание на дълга от длъжника, да поиска от този нотариус [16], в случай на неизпълнение на договора от длъжника, да направи отбелязване върху нотариалния акт, че подлежи на изпълнение. С други думи, той позволява на банката да поиска от нотариуса, въз основа на представени му от нея документи, при спазване на някои формални изисквания, да започне принудителното изпълнение на договора, без да е необходимо да се сезира съдът. Едва след това длъжникът може да се обърне към нотариуса, за да поиска заличаване на така направеното отбелязване, че актът подлежи на изпълнение.

44. Задълженията на нотариуса към момента на отбелязването върху съставения от него нотариален акт, че подлежи на изпълнение, са изброени в член 23/C от Закон за принудителното изпълнение по съдебен ред, който по същество възпроизвежда член 112 от Закона за нотариусите. Тези разпоредби посочват, че нотариусът може да извърши отбелязването, че актът подлежи на изпълнение, след като са изпълнени четирите условия, посочени в тях: актът трябва да съдържа поемане на задължението и на насрещното такова, името на кредитора и на длъжника, предмета на задължението, неговия размер и основание и накрая, начините и срока за неговото изпълнение.

45. Както унгарското правителство потвърди, осъществяваният по този начин контрол от нотариуса, само въз основа на документите, представени от страната, която иска отбелязването, че актът подлежи на изпълнение, е напълно формален. По-специално той не е задължен да преценява служебно неравноправния характер на договорните клаузи, които трябва да се изпълняват при прилагане на нотариалния акт, дори и да разполага с всички необходими за тази цел правни и фактически обстоятелства.

15 — C-472/11, EU:C:2013:88.

16 — В съдебното заседание беше уточнено, че унгарското право позволява, когато обстоятелствата го налагат, да се намесят двама различни нотариуси, първият — за да състави нотариалния акт, и вторият — за да извърши отбелязването.

46. Унгарското законодателство предвижда, че по искане на длъжника нотариусът може впоследствие да заличи[17] законосъобразно отбелязването върху нотариалния акт, че подлежи на изпълнение, когато отбелязването е извършено в нарушение на закона. Нотариусът, който разпорежда принудителното изпълнение, може освен това във всеки момент, по почин на страните, въз основа на доклад на съдебния изпълнител или служебно, да оттегли заповедта за изпълнение или да заличи отбелязването, че даден документ подлежи на изпълнение.

47. В това отношение унгарското правителство посочва, че производството има за цел единствено да се позволи осъществяването на контрол за законосъобразност върху производството за отбелязване, че актът подлежи на изпълнение, тоест дали са спазени формалните изисквания, посочени в точка 13 от настоящото заключение. Така както не е възможно нотариусът да контролира отделните договорни клаузи към момента на отбелязването, че актът подлежи на изпълнение, така не е възможно той да упражнява такъв контрол в рамките на производството по заличаване на отбелязването, че актът подлежи на изпълнение.

48. В светлината на изложеното по-горе ясно е, че и двата преюдициални въпроса на запитващата юрисдикция поставят един и същи проблем, свързан основно с предоставените на нотариуса правомощия относно обявяването на изпълнителната сила на договорно задължение, в конкретния случай на ипотечен дълг, поради което трябва да се разгледат заедно.

49. За да може да се предложи полезен отговор на тези два въпроса, в началото трябва да се припомнят освен решение Banif Plus Bank, на което изрично се позовава запитващата юрисдикция във втория си въпрос[18], и принципните разрешения в относимата практика на Съда във връзка с Директива 93/13, по-специално с член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от нея.

2. Определени от Съда принципни изисквания, произтичащи от Директива 93/13

50. Съгласно член 38 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) в политиките на Съюза се осигурява високо равнище на защита на потребителите; повелителната разпоредба се отнася за прилагането на Директива 93/13[19]. Съдът е имал възможността да уточни, че като прилага правото на Съюза, националният съд трябва да спазва и изискванията за ефективна съдебна защита на правата, които страните в процеса черпят от правото на Съюза, така както е гарантирана от член 47 от Хартата[20], защита, която трябва да важи както за определянето на юрисдикциите, компетентни да разглеждат искове, основани на правото на Съюза, така и за определянето на процесуалните правила за тези искове[21].

17 — Членове 211 и 224/A от Закона за принудителното изпълнение по съдебен ред.

18 — C-472/11, EU:C:2013:88, т. 17.

19 — Вж. по-специално решения Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, т. 52) и Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 47).

20 — Вж. решения Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, т. 29), Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 35) и Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 47).

21 — Вж. решения Alassini и др. (C-317/08—C-320/08, EU:C:2010:146, т. 49) и Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 35).

51. Съгласно постоянната практика на Съда въведената с Директива 93/13 система на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на преговорните си възможности, така и на степента си на информираност, като това положение води до приемането от негова страна на условията, установени предварително от продавача или доставчика, без да може да повлияе на съдържанието им [22].

52. Поради тази причина член 6, параграф 1 от Директива 93/13 предвижда, че неравноправните клаузи не са обвързващи за потребителите.

53. Съдът нееднократно приема, че тази разпоредба е императивна и цели замяната на формалното равновесие, което договорът установява между правата и задълженията на съдоговорителите, с действително равновесие, което може да възстанови равенството между тях [23].

54. Именно затова той многократно стига до извода, че когато са налице необходимите за това правни и фактически обстоятелства, националният съд е длъжен служебно да преценява неравноправния характер на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на Директива 93/13, и по този начин да компенсира неравнопоставеността, съществуваща между потребителя и продавача или доставчика [24], доколкото съществува опасност, която не е за пренебрегване, потребителят да не се позове на неравноправния характер на противопоставената му клауза [25].

55. Съдът приема по-специално, че националният съд трябва служебно да събере доказателства, за да установи дали определена клауза попада в приложното поле на Директива 93/13, и ако това е така, служебно да прецени неравноправния характер на такава клауза [26]. Той уточнява също, че националният съд, който констатира неравноправния характер на договорна клауза, е длъжен, от една страна, без да чака потребителят да направи искане в този смисъл, да изведе всички последици, произтичащи от тази констатация съгласно националното право, неотлъчно спазвайки принципа на състезателност [27], за да се увери, че потребителят не е обвързан от тази клауза, а от друга страна — да направи преценка, по принцип въз основа на обективни критерии, дали съответният договор може да се прилага без тази клауза [28].

56. В този смисъл следва да се уточни, че по дело Banif Plus Bank [29], посочено изрично от запитващата юрисдикция във втория от нейните въпроси, на Съда се поставя по-специално въпросът дали член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат или, обратното, че допускат възможността националният съд, който е констатирал служебно неравноправния характер на договорна клауза, да уведоми страните, че е установил наличието на нищожна клауза, и да ги покани да направят изявление в това отношение.

22 — Вж. по-специално решения Océano Grupo Editorial и Salvat Editores (C-240/98—C-244/98, EU:C:2000:346, т. 25), Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, т. 25); Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, т. 44), Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, т. 32), Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 22) и Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 48).

23 — Вж. по-специално решения Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, т. 40) и Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 23).

24 — Вж. по-специално решения Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, т. 46), Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, т. 34) и Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 24), както и определение Banco Popular Español и Banco de Valencia (C-537/12 и C-116/13, EU:C:2013:759, т. 41).

25 — Вж. решение Océano Grupo Editorial и Salvat Editores (C-240/98—C-244/98, EU:C:2000:346, т. 26).

26 — Вж. решение VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, т. 49—56) във връзка с клауза за предоставяне на изключителна териториална подсъдност в договора, предмет на спора. Вж. също така решения Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, т. 44) и Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, т. 24).

27 — Вж. решение Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, т. 17—36).

28 — Вж. решение Jőrös (C-397/11, EU:C:2013:340, т. 48).

29 — C-472/11, EU:C:2013:88, т. 17.

57. В конкретния случай Съдът е постановил, че член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че за да може да изведе последиците от констатирането на неравноправния характер на договорна клауза, националният съд, който е направил служебно тази констатация, не е длъжен да чака потребителя, който е информиран за правата си, да направи изявление, с което иска отмяна на посочената клауза. Съдът добавя обаче, че принципът на състезателност обаче по начало изисква националният съд, който е констатирал служебно неравноправния характер на договорна клауза, да уведоми за това страните по спора и да им даде възможност да обсъдят този въпрос при условията на състезателност по предвидения от националните процесуални разпоредби ред [30].

58. Накрая, Съдът уточнява, че Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на държава членка, която не предвижда възможност в производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот да се прави възражение за неравноправност на договорна клауза, въз основа на която е издаден изпълнителният титул, като същевременно не позволява на съда в исковото производство, който има правомощието да прецени дали такава клауза е неравноправна, да постанови привременни мерки, и по-специално спиране на посоченото изпълнително производство, когато постановяването на тези мерки е необходимо, за да се гарантира пълната ефективност на крайното му решение [31].

59. Същата Директива не допуска национална правна уредба, която в производство по принудително изпълнение върху ипотекиран имот не позволява на съда по изпълнението да постанови привременни мерки и по-специално спиране на изпълнението, когато постановяването на тези мерки е необходимо, за да се гарантира пълната ефективност на окончателното решение на съда в съответното исково производство, който е компетентен да провери неравноправния характер на тази клауза [32].

60. От друга страна, отново от постоянната практика на Съда става ясно, че при липса в правната уредба на Съюза на хармонизация на националните механизми за принудително изпълнение приемането на такива правила трябва да се извърши във вътрешния правов ред на всяка държава членка въз основа на принципа на процесуалната автономия, но при условие тези правила да не са по-неблагоприятни от правилата, които уреждат подобни положения по вътрешното право (принцип на равностойност), и да не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност) [33]. Съдът уточнява също, че националните изпълнителни производства се подчиняват на изискванията, въведени от съдебната му практика, които задължават националния съд служебно да преценява неравноправния характер на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на Директива 93/13 [34].

61. В този смисъл Съдът приема, че за да се прецени дали дадена национална процесуална разпоредба прави невъзможно или прекомерно трудно прилагането на правото на Съюза, тя трябва да се анализира, като се държи сметка за мястото ѝ в цялото производство, за неговото развитие и за неговите особености пред различните национални инстанции [35], като все пак се

30 — Вж. точки 17—36.

31 — Вж. решения Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, т. 49—64) и Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, т. 36).

32 — Вж. определение Banco Popular Español и Banco de Valencia (C-537/12 и C-116/13, EU:C:2013:759, т. 60) и решение Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 28).

33 — Вж. решения Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, т. 50), Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, т. 46), Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, т. 37), Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 31) и Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 50), както и определение Banco Popular Español и Banco de Valencia (C-537/12 и C-116/13, EU:C:2013:759, т. 45)

34 — Вж. решения Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, т. 51) и Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 24).

35 — Вж. решения Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León (C-413/12, EU:C:2013:800, т. 34) и Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 52).

уточнява, че специфичните характеристики на съдебното производство между продавача или доставчика и потребителя, което протича съгласно националното право, не могат да представляват фактор, който би могъл да засегне правната защита, от която се ползва потребителят по силата на разпоредбите на Директива 93/13 [36].

62. Производството за отбелязване, че актът подлежи на изпълнение, разглеждано в главното производство, следва да се разгледа в духа на тези принципи в законодателния контекст, в който то се вписва.

3. Отговори на преюдициалните въпроси

63. Така, след като беше изложена правната уредба по настоящото дело, трябва да се подчертае, че проблемът, който е в основата на двата преюдициални въпроса на запитващата юрисдикция, произтича от това, че унгарското законодателство предвижда, че обявяването на изпълнителната сила на задължение, съдържащо се в договор между продавач или доставчик и потребител, като разглеждания в главното производство ипотечен дълг, може да бъде поискано от нотариус, без преди това да бъде разгледан, ако се налага служебно и при спазване на принципа на състезателност, евентуално неравноправният характер на договорните клаузи, независимо от способите на защита, които от друга страна позволяват да се оспори договорът или принудителното му изпълнение. На същия режим се подчинява и евентуалното последващо искане за заличаване на отбелязването, че актът подлежи на изпълнение.

64. Основният довод както на длъжника, така и на Комисията е, че възможността да се започне принудително изпълнение на договор е от естество да накърни припомнената по-горе практика на Съда във връзка с Директива 93/13, сред която е решение Banif Plus Bank [37]. Всъщност, при положение че, както се твърди, отбелязването на нотариуса върху нотариалния акт, съдържащ договор, че актът подлежи на изпълнение, има действие, аналогично на това на съдебно решение, от това задължително следва, че тази съдебна практика трябва да се приложи изцяло по отношение на действията на нотариуса. Следователно нотариусът ще има по-специално задължението да констатира служебно евентуално неравноправния характер на договорните клаузи и да покани страните да обсъдят този въпрос при условията на състезателност.

65. Този прочит на практиката на Съда обаче пропуска един основен факт, а именно че тя се отнася специално до ролята на националния съд, от който е поискано да упражни функциите си, поради което се отнася стриктно до правораздавателната функция. Тази съдебна практика изхожда от предпоставката, че е сезиран съд, който, преди да обяви, че договорното задължение е изпълняемо, може да разгледа, ако се налага и служебно, след като разполага с всички необходими правни и фактически обстоятелства за тази цел, има ли евентуално неравноправни клаузи, да предизвика устни състезания между страните в това отношение и да изведе евентуално съответните последици, като обяви за нищожни неравноправните клаузи или откаже да допусне принудителното изпълнение „при условията на тяхното национално право“ [38].

66. Възможността да се разшири спрямо нотариуса упражняването на правомощия, които са свързани пряко с правораздавателната функция, при обстоятелства, в които националната правна уредба му възлага компетентността да извършва отбелязване върху нотариалния акт, съдържащ договор, че подлежи на изпълнение, и впоследствие да го заличава, се натъква на практически непреодолими трудности, свързани с принципа на монопол на споменатата правораздавателна функция.

36 — Вж. решения Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, т. 55), Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, т. 62) и Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 53).

37 — C-472/11, EU:C:2013:88.

38 — Вж. по-специално решения Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, т. 58) и Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, т. 25 и 27).

67. Всъщност съгласно тълкуването на Директива 93/13 от Съда, тя не може да наложи на държавите членки промяна в нотариалната функция в мащаб, който да доведе до участие на нотариуса в състезателно производство между страните по договор, след което да е длъжен да вземе решение относно неравноправния характер на дадена договорна клауза и нейната евентуална нищожност.

68. В този смисъл смятам, с някои уточнения, че на двата преюдициални въпроса на запитващата юрисдикция, както те са формулирани в точки 40 и 41 от настоящото заключение, може да се отговори само отрицателно.

69. Преди всичко Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че по принцип тя допуска законодателство на държава членка, което безспорно е нейно право, да позволява на нотариус да извършва отбелязване върху нотариален акт, съдържащ договор, че същият подлежи на изпълнение, без да се осъществява никакъв предварителен контрол, при необходимост и служебен, на евентуално неравноправния характер на договорните клаузи.

70. Безспорно, както изтъква Комисията в хода на съдебното заседание, разглеждането в главното производство опростено изпълнително производство позволява при необходимост на продавача или доставчика да получат от нотариус на първо време обявяване на изпълнителна сила на договорно задължение, без да е задължително провеждането преди това на състезателно съдебно производство. Потребителят, който не е съгласен, се оказва задължен или да се обърне към съда, за да оспори действителността на договора, или да подаде жалба за прекратяване или ограничаване на принудителното изпълнение съгласно член 369 от Гражданскопроцесуалния кодекс.

71. Само обстоятелството обаче, че националната правна уредба не е включила задължение за нотариуса към момента на отбелязване върху нотариален акт, че подлежи на изпълнение, да констатира служебно неравноправния характер на клаузите на съдържащия се в акта договор между продавач или доставчик и потребител и при спазване на принципа за състезателност, да изведе съответните последици от тази констатация, не би могло само по себе си да доведе до заключение, че унгарският закон е несъвместим с Директива 93/13, при положение че, от друга страна, на въпросния потребител е гарантирана ефективна съдебна защита.

72. Действително, от една страна, Директива 93/13 не предлага достатъчна основа, за да се възпрепятстват държавите членки в принципната им компетентност да възложат на нотариусите правото да извършват отбелязване върху нотариален акт, съдържащ договор, че същият подлежи на изпълнение. От друга страна, невъзможно е оправомощаването на съдилищата от Директива 93/13, както я тълкува Съдът, да се разширява до нотариуса.

73. От друга страна, както вече посочих, цялата практика на Съда, която е релевантна във връзка с особената отговорност на националните съдилища при прилагане на Директива 93/13, и по-специално необходимостта да им се позволи да преценяват служебно неравноправния характер на договорните клаузи, изхожда от предпоставката, че преди това те са сезирани от една от страните по споменатия договор.

74. Както обаче изтъква по същество германското правителство, нито Директива 93/13, нито съответната практика на Съда не може да се тълкуват в смисъл, че е задължително държавите членки да предвидят законово задължение за нотариусите да заместят националните съдилища, за да контролират при спазване на принципа на състезателност неравноправния характер на договорните клаузи в нотариалните актове, които те съставят, нито по-широко да изменят гражданскопроцесуалните си правила така, че нотариусите да разполагат с правомощието да смекчат последиците от пълната пасивност на потребителите, които не са използвали правото си на жалба.

75. По-нататък, като неизбежна последица от изложеното по-горе и доколкото се отнася до втория въпрос, Директива 93/13 трябва да се тълкува също в смисъл, че допуска национална правна уредба, която не дава възможност на потребителя да иска заличаване на отбелязване, направено върху нотариален акт, съдържащ договор с продавач или доставчик, че актът подлежи на изпълнение, като се позовава на това, че не е направена предварителна преценка за неравноправния характер на договорните клаузи.

76. Действително трудно е единствено на основание на Директива 93/13 както да се възложи на нотариуса задължението да се произнесе, след състезателно производство, към момента на отбелязване, направено върху нотариален акт, съдържащ договор, че актът подлежи на изпълнение, има ли неравноправни клаузи, така и да му се налага такова задължение в рамките на производство по заличаване на същото отбелязване. В това отношение е достатъчно да се препрати към разсъжденията, изложени в точки 69—74 от настоящото заключение.

77. След изложеното по-горе, за да е адекватен отговорът на въпросите на запитващата юрисдикция, да ѝ бъде полезен и да съответства на духа на Директива 93/13, както я тълкува Съдът, не е достатъчна само тази декларация за принципна съвместимост на разглежданото в главното производство законодателство. Напротив, задължително е да се формулират няколко „caveats“, в голяма част разработени в практиката на Съда. Действително трябва да се наблегне след уточнения на задълженията както на нотариусите, така и на националните съдилища от гледна точка на специалната цел за защита на потребителите, преследвана от Директива 93/13, и по-широко, от гледна точка на изискванията, произтичащи от правото на ефективна съдебна защита по смисъла на член 47 от Хартата.

78. По отношение на нотариусите, преди всичко от обясненията на запитващата юрисдикция и от писмените и устни становища, представени на Съда, става ясно, че Законът за нотариусите, който урежда значението на тяхната роля в превенцията на спорове и намаляване на натовареността на съдилищата, определя много общо техните задължения в член 1. Той им възлага по-специално да предоставят помощта си на страните чрез съвети в производствата, които попадат в техните правомощия, като осигуряват равното им третиране при упражняване на техните права и при изпълняване на техните задължения.

79. Член 3, параграф 1 от Закона за нотариусите уточнява освен това, че „нотариусът е длъжен да откаже съдействие, когато това е несъвместимо с неговите задължения, по-специално, когато неговото съдействие се търси, за да се извърши правно действие, което противоречи на закона или което цели да го заобиколи или още чиято цел е забранена или неправомерна“. Член 3, параграф 2 от Закона за нотариусите добавя, че, „[к]огато по време на производството нотариусът забележи обстоятелство, което поражда съмнения, без да има основание да откаже съдействието си, той е длъжен да привлече вниманието на страните върху това обстоятелство и да направи писмена бележка за това. Ако страната направи възражение срещу това обстоятелство, нотариусът отказва съдействие“.

80. Така, когато съставят нотариални актове, съдържащи договор, нотариусите имат особената отговорност да информират и да съветват потребителя с оглед задълженията на държавите членки съгласно член 7, параграф 1 от Директива 93/13, който изисква от тях да осигурят подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени продавачи или доставчици с потребители.

81. При обстоятелства като тези в главното производство нотариусът трябва зорко да следи в момента на изготвяне на нотариален акт, съдържащ договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, като не само уведоми потребителя за евентуалното съществуване на неравноправни договорни клаузи, които е забелязал, но и го информира за правомощието,

което му предоставя законът в случай на неизпълнение в срок, да направи отбелязване върху този нотариален акт, че същият подлежи на изпълнение, и евентуално да реши да го заличи, въз основа само на формален контрол, както и да го информира за последиците от това отбелязване, по-специално в процесуален план.

82. В конкретния случай от изложеното по-горе става ясно, че съгласно унгарския закон към момента на съставяне на нотариален акт, съдържащ договор, сключен от продавач или доставчик с потребител, ролята на нотариуса е да предотврати неравноправния характер на клаузите на този договор, като той може, най-малкото и по-специално в случай на съмнение относно неравноправния характер на отделна клауза, да информира страните за това и по-специално потребителя, който в този случай евентуално може да се възползва от правото си на жалба, като сезира компетентния национален съд.

83. Следователно общите разпоредби от Закона за нотариусите по принцип допринасят за спазване на изискванията, установени от член 7, параграф 1 от Директива 93/13, които налагат на държавите членки да осигурят подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени от продавачи или доставчици с потребители. Въпреки всичко само запитващата юрисдикция е компетентна да тълкува националното право, да преценява разглежданите в главното производство обстоятелства и ако се наложи, да изведе съответните последици.

84. По-нататък, по отношение на съдилищата, е важно да се припомни, че държавите членки са задължени да осигурят на потребителите ефективна съдебна защита, предоставяйки им възможността да оспорят пред съд самия договор и/или неговото принудително изпълнение, без да се поставят условия, по-специално срокове, които правят изключително трудно или практически невъзможно упражняването на правата, гарантирани от Директива 93/13[39], като в рамките на това оспорване съдът трябва да може да разгледа, ако е необходимо и служебно, след като разполага с всички необходими за това правни и фактически обстоятелства за тази цел, неравноправния характер на договорните клаузи и при спазване на принципа на състезателност да изведе съответните последици при условията, установени в националното право, в съответствие с практиката на Съда.

85. В конкретния случай от обясненията, както на запитващата юрисдикция, така и на унгарското правителство, следва, че според унгарското право потребителят може, от една страна, да оспори пред съда действителността на договора, а от друга страна, да образува производство за прекратяване или ограничаване на принудително изпълнение на основание на член 369 от Гражданскопроцесуалния кодекс. В рамките на последното производство потребителят може освен това да поиска, както изтъква Комисията, спиране на принудителното изпълнение на договора, започнало с отбелязването на нотариуса, че актът подлежи на изпълнение.

86. По този начин, първо, потребителят може във всеки момент, както преди, така и след отбелязването, че актът подлежи на изпълнение, да сезира националните съдилища, като оспори действителността на договора, въз основа на който е съставен нотариален акт с отбелязването, че подлежи на изпълнение.

39 — По въпроса за преклузивните срокове вж. заключението на генералния адвокат Szpunar по дело BBVA (C-8/14, EU:C:2015:321)

87. Впоследствие, след извършеното отбелязване, че актът подлежи на изпълнение, и без да се засяга вече посочената възможност да се поиска заличаването му, потребителят може да образува производство за прекратяване или ограничаване на принудителното изпълнение съгласно член 369 от Гражданскопроцесуалния кодекс, в рамките на което би могъл да се позове на недействителност на договора и да поиска спиране на изпълнението на основание на член 370 от Гражданскопроцесуалния кодекс.

88. В рамките на тези производства трябва да намери пълно приложение цялата относима практика на Съда, припомнена в точки 51—62 от настоящото заключение. Спазването на изискванията, поставени от тази съдебна практика, е от особено значение в рамките на производство като предвиденото в членове 369 и 370 от Гражданскопроцесуалния кодекс, доколкото първата от тези разпоредби изброява изчерпателно основанията, на които може да се поиска прекратяване или ограничаване на принудителното изпълнение, започнало с отбелязването от нотариус върху нотариален акт, съдържащ договор, че подлежи на изпълнение, сред които не е посочен евентуално неравноправният характер на договорни клаузи.

89. Следователно, в духа на всички изложени по-горе съображения, предлагам на Съда да отговори на двата преюдициални въпроса на запитващата юрисдикция, като приеме, че членове 6 и 7 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че по принцип допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която позволява на нотариуса, който надлежно е изготвил нотариален акт, съдържащ договор между продавач или доставчик и потребител, да започне принудителното изпълнение на договора по отношение на потребителя, който не е изпълнил задълженията си, или като направи върху този акт отбелязване, че актът подлежи на изпълнение, или като откаже да заличи отбелязването, без нито в единия, нито в другия случай да осъществява контрол върху неравноправния характер на договорните клаузи.

90. Въпреки това към момента на съставяне на такъв нотариален акт нотариусът е длъжен да информира съответния потребител за евентуалното съществуване на неравноправни договорни клаузи, които е забелязал, както и за правомощието, което му предоставя законът, да започне принудително изпълнение на договора въз основа само на формален контрол, както и да го информира за произтичащите от това процесуални последици.

91. За разлика от това същата Директива не допуска национална правна уредба, която възпрепятства националния съд, независимо от естеството на производство, с което той е сезиран, да разгледа служебно, при спазване на принципа на състезателност, неравноправния характер на договорните клаузи, след като разполага с всички необходими за тази цел правни и фактически обстоятелства, и да изведе съответните последици от това.

V – **Заключение**

92. С оглед на всички изложени по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от Fővárosi Törvényszék два преюдициални въпроса по следния начин:

Членове 6 и 7 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори трябва да се тълкуват в смисъл, че по принцип допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, която позволява на нотариуса, който надлежно е изготвил нотариален акт, съдържащ договор между продавач или доставчик и потребител, да започне принудителното изпълнение на

договора по отношение на потребителя, който не е изпълнил задълженията си, или като направи върху този акт отбелязване, че актът подлежи на изпълнение, или като откаже да заличи отбелязването, без нито в единия, нито в другия случай да осъществява контрол върху неравноправния характер на договорните клаузи.

Въпреки това към момента на съставяне на такъв нотариален акт нотариусът е длъжен да информира съответния потребител за евентуалното съществуване на неравноправни договорни клаузи, които е забелязал, както и за правомощието, което му предоставя законът, да започне принудително изпълнение на договора въз основа само на формален контрол, както и да го информира за произтичащите от това процесуални последици.

За разлика от това същата Директива не допуска национална правна уредба, която възпрепятства националния съд, независимо от естеството на производството, с което той е сезиран, да разгледа служебно, при спазване на принципа на състезателност, неравноправния характер на договорните клаузи, след като разполага с всички необходими за тази цел правни и фактически обстоятелства, и да изведе съответните последици от това.